

Keskkonnaministri määruse
„Keskkonnaministri 23.02.2021 määruse nr 8 „Rohetehnoloogia ettevõtluse arendamise
programmide ja üldhariduskoolide õpilaste teadlikkuse suurendamise projektide
toetamise tingimused ja kord“ muutmise“ eelnõu
SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Eelnõukohase määrusega (edaspidi eelnõu) täpsustatakse toetuse andmise tingimusi riigi eelarvestrateegia meetmes „Kliimaministeeriumi vastutuses olevate õhusõiduki käitajate lubatud heitkoguste ühikute enampakkumisest saadud tulu kasutamise tingimused ja kord meetme eesmärgi saavutamiseks“.

Eelnõu ja seletuskirja koostas Kliimaministeeriumi finantsosakonna peaspetsialist Eleri Seer (tel 605 0298, eleri.seer@kliimaministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja õigusekspertiisi tegi õigusosakonna jurist Rene Lauk (tel 626 2948, rene.lauk@kliimaministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja toimetab Justiitsministeeriumi õigusloome korralduse talituse keeleteimetaja Aili Sandre (aili.sandre@just.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu eesmärk on toetuse andmise korra täpsustamine meetmest „Kliimaministeeriumi vastutuses olevate õhusõiduki käitajate lubatud heitkoguste ühikute enampakkumisest saadud tulu kasutamise tingimused ja kord meetme eesmärgi saavutamiseks“.

Eelnõu koosneb kahekümne kahest punktist.

Punktiga 1 täiendatakse määruse pealkirja sõnadega „ning koolieelsete lasteasutuste laste“, kuna lisaks üldhariduskoolidele laieneb määruse sihtgrupp alusharidusasutuste võrra.

Punktiga 2 lisatakse § 1 lõikesse 2 lauseosa „ja koolieelsete lasteasutuste laste (edaspidi õpilased)“, kuna üks muudatuse eesmärke on laiendada toetuse saajate sihtrühma alushariduse õppeasutustele.

Samasse punkti lisatakse koolieelsete lasteasutuste taotlusvooru rahastamisallikana KOHAK meede, mis on „Kliimamuutustega kohanemise arengukava rakendusplaani 2017–2020“ meede 6.2. „Koolieelsete õppeasutuste, üldharidus- ja huvikoolide, keskkonnahariduskeskuse ning kutseõppeasutuste kliimamuutuste mõjuga kohanemise toetamine“.

Punktiga 3 esitatakse kehtiva määruse § 2 uues sõnastuses, täpsustatakse termineid. Punktis 1 sätestatakse senise termini „tehnoloogia arengufaas“ asemel „tehnoloogia valmidus tase“, mida eelistatakse kasutada tehnoloogia arengutasemete kirjeldamisel. Punktis 4 täpsustatakse kliimanetraalsuse mõistet, lisades algele tekstile sõnad „inimtekkeliste kasvuhoonegaaside heide ei ületa sidumist“.

Punktiga 5 ajakohastatakse senist rohetehnoloogia mõistet. Uue sõnastuse kohaselt on rohetehnoloogia kestlik tehnoloogia, mis väldib või vähendab kogu elutsükli ulatuses inimtegevuse mõju keskkonnale ja kliimale. Määratluses ei piirduta vaid kasutusfaasiga, vaid arvestatakse toote või teenuse kogu elutsükli (toorme kavandamine ja tootmine, toote tootmine, levitamine ja pakendamine, korduskasutus, lõplik kasutusest kõrvaldamine, töötlus).

Rohetehnoloogia kasutab maksimaalselt ära taastuvaid energiaallikaid ja materjale, tagades minimaalse ressurside, sh energia kasutuse. Muudatusega sõnastatakse rohetehnoloogia

olemus selgemini, et taotlejatel ja hindajatel oleks lihtsam fookustada projekte ning nende tegevusi rohetehnoloogia eri külgedele.

Punkti 6 kohaselt saab teadlikkuse suurendamise projekte suunata ka koolieelsete lasteasutuste lastele ning projektide teemaringi lisatakse kliimamuutused.

Punktis 7 sõnastatakse tehnoloogia arengufaaside definitsioon vastavaks üldlevinud tehnoloogilise valmiduse taseme hindamise klassifikatsiooniga. Tehnoloogilise valmiduse tase (Technology Readiness Levels, TRL) on klassifikaator, mis võimaldab hinnata arendatava tehnoloogia küpsust ja seda, kui kaugel on tehnoloogia turuvalmidusest. Tehnoloogilise valmiduse tasemete klassifikaatori leiab KIKi koduleheküljelt.

Punktiga 4 muudetakse § 5 punktis 2 sõnajärge (kohta vahetab sõna „õpilaste“) ja lisatakse sõnad „ja kliimamuutustest“ – edaspidi toetatakse lisaks rohetehnoloogia valdkonna tegevustele ka tegevusi, mis suurendavad teadlikkust kliimamuutustest.

Punktiga 5 täiendatakse § 5 punktiga 3, mille kohaselt toetatakse edaspidi ka koolieelsetele lasteasutustele suunatud projekte, mis suurendavad laste teadlikkust rohetehnoloogiast ja kliimamuutustest.

Eelnõu punktide 1–5 põhieesmärk on laiendada toetuse saajate sihtrühma alushariduse õppeasutuste võrra. Alushariduse õppeasutuste õpilastele on abikõlblikud nii kliimateadlikkuse kui ka rohetehnoloogia valdkonna tegevused.

Punktiga 6 sõnastatakse § 6 lõige 1 uuesti. Uue sõnastuse järgi kuulutab KIK taotlusvooru välja taotluskutse avaldamisega oma veebilehel ning sihtgrupi järgi valitud meedias pärast seda, kui kliimaminister on taotlusvooru eelarve kinnitanud. Üleriigilise levikuga leht ei ole osutunud oluliseks infokanaliks selle taotlusvooru teabe levitamisel. Taotlusvooru info avaldatakse KIKi veebilehel ja erialalehes (nt Õpetajate leht vms).

Punktiga 7 esitatakse § 7 lõige 2 uues sõnastuses. Võrreldes kehtiva lõikega 2 on teksti lisatud lauseosa „§ 5 punktides 1 ja 2 nimetatud tegevuse puhul ning kümme kuud § 5 punktis 3 nimetatud tegevuse puhul“, sest KOHAK meetme kasutamise aeg on piiratud, seega on ka sellest meetmest rahastatud alushariduse taotlusvooru tähtaeg lühem

Punktidega 8 ja 9 täpsustatakse viiteid § 8 lõigetes 5 ja 6 – mõlemasse lisatakse viide § 5 punktile 3, et reguleerida ka alusharidusasutustele suunatud tegevus.

Punktiga 10 esitatakse § 10 uues sõnastuses. Võrreldes kehtiva paragrahviga tehakse mitu muudatust.

Lõike 2 punktis 1 vähendatakse projektijuhtimise abikõlblikku kulu seniselt 20% 10%-le, sest enamasti ei ole taotlejad vajanud nii suurt projektijuhtimise kulu. Samuti soovitakse suuremat toetust sisulistele tegevustele suunata.

Paragrahvi 10 lõikest 2 jäetakse võrreldes kehtiva määrusega välja punkt 4, sest sama paragrahvi lõike 5 punktis 9 on uue mitteabikõlbliku kuluna välja toodud välisreiside korraldamise kulud, et raha kasutus projektides oleks otstarbekam.

Lõike 2 punktiga 5 kitsendatakse võrreldes kehtiva määrusega lähetuskulude kasutamise tingimusi ja vähendatakse päevaraha suurus seniselt 128 eurolt 80 eurole, et vähendada majutuskulu abikõlblikku määra, sest välislähetused ei ole enam abikõlblikud. Majutus on siiski vajalik, kui näiteks ekspert läheb kaugel asuvasse kooli tegevusi juhtima ja tekib vajadus ööbimiseks.

Lõike 2 punktis 8 on võrreldes kehtiva sättega vähendatud auhinnafondi suurust kogukuludega võrreldes. Edaspidi võib auhinnafond moodustada kuni 5% projekti abikõlblikest kuludest, et suunata rohkem raha konkreetsetele tegevustele ning väiksem summa auhinnafondi.

Lõike 2 punktis 10 täpsustatakse õppereiside korraldamise tingimusi. Selle sätte kohaselt peab õppereis olema seotud koolis tehtavate rohetehnoloogia tegevustega. Õppereisi kulud ei tohi ületada 50% projekti abikõlblikest kuludest. Eesmärk on rahastada rohkem sisulisi ja praktilisi tegevusi ning suunata vaatama tavapäraest ekskursiooniettevõtetest kaugemale ning leidma huvitavaid rohetehnoloogiaid tutvustavaid ettevõtteid ja asutusi, kelle juures lastel ja noortel oleks huvitav tutvuda tänapäevaste võimaluste ja uute tehnoloogiatega.

Punkti 10 kohaselt on abikõlblikud projekti raames loodud õppematerjalid ja õppevahendid, nii nende trükised kui ka digitaalsed materjalid, ning neid jagatakse veebilehel www.keskkonnahariduse.ee. Sellisel juhul on materjalide tootmisel suurem soovitud mõju.

Paragrahv 10 ei käsitle võrreldes kehtiva määrusega enam välisreise, seega ei ole ka kulud välisriikides enam eraldi välja toodud, sest välisreisid jäetakse rahastatavate tegevuste hulga välja. Seetõttu ei käsitle ka lõike 5 punkt 3 enam välislähetuse päevaraha.

Lõike 5 punktis 11 sätestatakse, et kutse-, täiskasvanu- ja kõrghariduse õpilaste teadlikkuse suurendamise ning teadus- ja arendustegevuse raames tehtavad kulud ei ole abikõlblikud – et oleks üheselt selge, millistele haridusastmetele on taotlusvoor suunatud.

Muudatuste eesmärk on projektide otstarbekam rahakasutus.

Punktiga 11 täpsustatakse § 12 lõike 1 punkti 3, et piiritleda abikõlblikke kohaliku omavalitsuse allasutusi ehk edaspidi on nendeks haridusasutused.

Punktiga 12 parandatakse § 13 lõike 1 punktis 9 ebatäpsus.

Punktiga 13 sõnastatakse § 13 lõige 2 uuesti ja täpsustatakse, milliseid dokumente peab taotlus sisaldama. Võrreldes kehtiva sõnastusega jäetakse punktist 1 välja sõnad „omafinantseeringut kinnitavad ja tõendavad dokumendid“, sest kinnitus omafinantseeringu kohta lisatakse taotlusvormile. Eraldi dokumendi lisamine suurendab põhjendamatult taotleja halduskoormust, sest eelarvet muutvate taotluse muudatuse korral tuleb iga kord muuta ka allkirjastatud omafinantseeringut tõendavaid dokumente.

Lõike 2 punkti 2 täiendatakse lauseosaga „§ 5 punktis 1 nimetatud tegevuste korral“, kuna siin on mõeldud vaid ettevõtetele suunatud tegevusi. Muudatus lihtsustab taotlemist ning taotluste hindamist. Kuna § 5 punktide 2 ja 3 kohaselt on taotlejad enamasti haridusasutused ning projektid on väikese mahuga, siis suurendab nimetatud dokumentide nõudmine liigselt halduskoormust.

Lõike 2 punkti 3 muudatuse eesmärk on väikeste summade juures vähendada võrdlevate hinnapakumiste küsimisega taotluse kirjutamisele kuluvat aega. Taotluste summad on väikesed, pakkujaid ei pruugi olla piisavalt ning tihti ei olegi innovaatiliste lahenduse korral võimalik lahendusi omavahel võrrelda.

Muudetakse ka lõike 2 punkti 5 – sõna „osalise“ asendatakse sõnaga „partneri“ –, kuna ei ole vaja kinnituskirju sidumata osapooltelt.

Punktiga 14 asendatakse § 14 lõikes 3 sõnad „taotluse esitamise tähtpäevale järgnevast tähtpäevast“ lauseosaga „§ 11 lõikes 1 nimetatud tähtajale järgnevast tööpäevast“, et alustada kõigi taotluste läbivaatust ning hindamist samast päevast, sest otsused taotluste kohta tuleb samuti teha kõik korraga.

Punktiga 15 muudetud § 15 lõike 8 kohaselt hindab komisjon nõuetele vastavaks tunnistanud taotlusi §-s 17 nimetatud eelistuskriteeriumite põhjal, kui taotlusvooru eelarve ei võimalda

kõiki nõuetele vastavaid taotlusi rahastada. Kui nõuetele vastavate taotlustega taotletav toetuse kogusumma on väiksem kui voo eelarve, saab rahastada kõiki abikõlblikke taotlusi ning ei ole vaja kokku kutsuda hindamiskomisjoni.

Punktiga 16 asendatakse § 16 lõikes 5 lauseosa „lõike 1 punktis 1 ja punktis 2 nimetatud“ lauseosaga „punktides 1–3“, kuna lisandunud on veel üks tegevus ja eraldi pingeread koostatakse kõigi tegevuste kohta Lisaks parandatakse ebatäpsus seoses viitamisega.

Punktiga 17 jäetakse §-st 16 välja lõige 7, kuna § 15 lõige 8 juba kajastab selle punkti sisu.

Punktiga 18 sätestatakse § 17 uues sõnastuses, võrreldes kehtiva paragrahvi täpsustatakse ja täiendatakse taotluste eelistuskriteeriume.

Lõikes 1 parandatakse keeleliga. Võrreldes kehtiva paragrahvi täpsustatakse lõike 2 esimest eelistuskriteeriumit, et taotluste sisulisi tegevusi oleks võimalik hinnata. Teise eelistuskriteeriumi kirjeldusse lisatakse sõnad „või teoreetilisi“ ning sama eelistuskriteeriumi seletuses asendatakse sõnad „Teoreetiliste teadmiste edastamist ning õpilaste praktilisi tegevusi“ sõnadega „Õpilaste roheoskusi kujundatakse süsteemselt praktiliste tegevuste abil, projekti tegevused on lõimitud eri õppeainete õppetegevustesse“. Selle kriteeriumi täitmise korral on taotlejal võimalik saada 4 punkti.

Kriteeriumi „Õpilaste roheoskusi kujundatakse praktiliste tegevuste abil, kuid tegevused ei ole lõimitud erinevatesse õppeainetesse“ eest on võimalik taotlejal saada 2 punkti.

Kriteeriumi „Õpilastele tutvustatakse rohetehnoloogiaid teoreetiliselt“ eest on võimalik taotlejal saada 1 punkt.

Muudatused annavad eelistuse koolidele, kes on roheoskusi arendanud süsteemselt ja tegevusi süstemaatiliselt õppetegevusse lõiminud (4 punkti), vähem eelistatud on ühekordsed praktilised tegevused (2 punkti) ning kõige vähem teoreetilised rohetehnoloogiaid tutvustavad tegevused (1 punkt).

Kolmandasse eelistuskriteeriumi „Haridusasutuses toimub süsteemne keskkonnahariduslik tegevus“ lisatakse kaks valikut: „Haridusasutus osaleb rahvusvahelises ja/või üleriigilises keskkonnaprogrammis või -projektis (nt „Roheline kool“, UNESCO ühendkoolid, GLOBE jm) – (2 punkti) ja „Haridusasutuses ei toimu süsteemset keskkonnahariduslikku tegevust“ (0 punkti).

Lõikest 2 jäetakse välja eelistuskriteerium „Taotluses kirjeldatud tegevused toimuvad väljaspool Tallinna ja Tartu linnapiirkondi“, kuna kriteerium ei andnud soovitud tulemusi ning oli halvasti hinnatav.

Paragrahvi 17 täiendatakse lõikega 3, millega lisatakse alushariduse taotluste hindamiskriteeriumid.

Paragrahvi 5 lõikes 3 nimetatud tegevuste toetamiseks esitatud taotlust hinnatakse järgmiste eelistuskriteeriumite põhjal:

Nr	Eelistuskriteerium	Selgitus	Punktid
1	Projekt on otseselt seotud rohetehnoloogiate rakendamise ja suurendab teadlikkust kliimamuutustest ja nende mõjudest	Jah	2
		Ei, seos on kaudne	1
		Seost ei ole	0
2	Taotluses kirjeldatud tegevus	Õpilaste roheoskusi kujundatakse süsteemselt praktiliste tegevuste abil, projekti tegevused on lõimitud eri valdkondade õppetegevustesse .	3

		Õpilaste roheoskusi kujundatakse praktiliste tegevuste abil, kuid tegevused ei ole lõimitud eri valdkondade õppetegevustesse .	2
		Õpilastele tutvustatakse rohetehnoloogiaid teoreetiliselt. Edastatakse teoreetilised teadmised, kuid ei sisalda praktilisi näiteid ega tegevusi.	1
3	Haridusasutuses toimub süsteemne keskkonnahariduslik tegevus	Haridusasutus osaleb rahvusvahelises ja/või üleriigilises keskkonnaharidusprogrammis või -projekti (nt „Roheline kool“, UNESCO ühendkoolid jm)	2
		Haridusasutuses ei toimu süsteemset keskkonnahariduslikku tegevust.	0
4	Tegevustesse on kaasatud lapsevanemad ja kogukond laiemalt	Jah	2
		Ei	1
5	Taotluses kirjeldatud tegevus on seotud:	üldhariduskooli elluviidava projektiga	3
		keskkonnahariduskeskuse või huvikooli projektiga	2
		muu projektiga	1

Süsteemsete praktiliste tegevuste all oodatakse selgitust, kuidas toetuse tegevused on lõimitud eri õppeainetega ja eri valdkondade õppetegevustesse.

Punktiga 19 sõnastatakse § 20 lõike 2 punkt 2 uuesti. Võrreldes kehtiva sõnastusega nõutakse võrreldavaid hinnapakkumisi, et hinnapakkumised oleks küsitud sarnastel alustel kui toetuse saaja ostab projekti elluviimiseks teenuseid, asju või õigusi suuremas summas kui 5000 eurot käibemaksuta, on otstarbekas loobuda kolme pakkumise küsimisest , sest summad on väikesed.

Punktiga 20 muudetakse selgemaks §22 pealkiri „Koos maksetaotlusega esitatavad dokumendid“ ja lisatakse § 22 lõike 1 punkti 3 tekstiosa „§ 5 punktis 1 nimetatud tegevuste korral“, et lihtsustada § 5 punktides 2 ja 3 nimetatud projektide aruandlust ja vähendada haridusasutuste projektide koostajate halduskoormust. Kuludokumendid peavad olema olema ning nõuetekohaselt säilitatud, kuid neid ei ole vaja nende projektide puhul aruandes esitada. Kustutatakse § 22 lõige 2 ning lisatakse §22 punkt 8, et eemaldada ebavalik kordus ja teksti selgemaks muutmiseks.

Punktiga 21 jäetakse § 24 lõike 2 punktist 6 välja lauseosa „või „Financed by the Republic of Estonia““, kuna tegemist on riigisiseste projektidega ning ingliskeelne teavitus projektide rahastamise kohta ei ole põhjendatud.

Punktiga 22 jäetakse § 24 lõike 2 punktist 15 välja sõnad „või inglise“, sest tegemist on riigisiseste projektidega ning seetõttu peavad esitatavad dokumendid olema eesti keeles.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Komisjoni määrusega (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes.

4. Määruse mõju

Määruse muudatuste rakendamisega laieneb toetusesaajate ring alushariduse õppeasutustele. Neil on võimalik lisaks rohetehnoloogia valdkonnale taotleda toetusi ka kliimateadlikkuse projektidele. Täpsustatud on toetuse andmise tingimusi nii üldhariduskoolide kui ka alushariduse õppeasutuste õpilastele mõeldud projektidele.

Eelistatud on haridusasutused, kes teevad süsteemselt rohetehnoloogiat tutvustavaid ja kliimateadlikkust suurendavaid tegevusi. Koolide ja lasteaedade puhul on eelistatud õpilaste praktilised, lõimitud ja süsteemsed tegevused passiivsetele õppemeetoditele.

Taotlejatest on esmajärjekorras eelistatud üldhariduskoole ja koolieelseid lasteasutusi, teisena keskkonnahariduskeskusi või huvikoole ning viimasena muid taotlejaid.

Lihtsustatud on üldhariduskoolide ning koolieelsete lasteasutuste taotlemise ning aruandluse tingimusi.

Täpsustatud on abikõlblikud kulud. Õppereisi kulusid on piiratud kuni 50% projekti abikõlblikest kuludest. Eesmärk on rahastada rohkem sisulisi ja praktilisi tegevusi, suunata vaatama tavapäraest ekskursiooniettevõtetest kaugemale ning leidma huvitavaid rohetehnoloogiaid tutvustavaid ettevõtteid ja asutusi, kus lastel ja noortel oleks huvitav tutvuda tänapäevaste võimaluste ja uute tehnoloogiatega. Välisreisid ei ole enam abikõlblikud. Projektijuhtimise kulu vähendatakse seniselt 20% 10-le protsendile. Abikõlblike kulude täpsustamine aitab suunata raha kasutamist muuta efektiivsemaks ning suurendada tulu, mida saab sihtgrupp.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, rakendamiseks vajalikud kulud ja rakendamise eeldatavad tulud

Toetuseks kasutatavad summad laekuvad ELi kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikute müügist ja need kajastatakse riigieelarves. Toetuse kogumaht on igal aastal üks miljon eurot ja see on kooskõlas riigi eelarvestrategiaga. Alusharidusasutuse taotlusvooru toetuseks kasutatavad summad laekuvad KOHAK meetmest. Alusharidusasutustele suunatud taotlusvooru maht on 400 000 eurot. Määruse täitmise korraldamiskulud kaetakse ministeeriumi tegevuskuludest, välja arvatud taotlusvooriga seotud halduskulud, milleks kasutatakse riigi eelarvestrategia meetme „Kliimaministeeriumi vastutuses olevate õhusõiduki käitajate lubatud heitkoguste ühikute enampakkumisest saadud tulu kasutamise tingimused ja kord meetme eesmärgi saavutamiseks“ vahendeid.

KOHAK meetme kasutamise aeg on piiratud, seega on ka sellest meetmest rahastatud alushariduse taotlusvooru tähtaeg lühem – kümme kuud.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Haridus- ja Teadusministeeriumile. Eelnõu ja seletuskiri on kooskõlastatud Keskkonnainvesteeringute Keskusega.